

POLSKA SCENA POLITYCZNA W ROKU 2019

Szczególnym rodzajem dobrowolnych organizacji społecznych są partie polityczne. W państwach demokratycznych to za ich pośrednictwem obywatele wyrażają swoją wolę i wpływają na politykę państwa. Tak wyglądała polska scena polityczna przed wyborami do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 roku.

Uwaga: Podane tu informacje mogły się zdezaktualizować. Sprawdźcie, co zmieniło się na polskiej scenie politycznej.

Prawo i Sprawiedliwość (PiS) to partia z prawej strony sceny politycznej, która odwołuje się zarówno do idei konserwatywnych, jak i chadeckich. Szczególną wagę przykładają do uzdrowienia wymiaru sprawiedliwości, walki z korupcją i poprawy stanu bezpieczeństwa obywateli. W gospodarce PiS jest mniej liberalne niż PO i domaga się budowy „państwa solidarnego”. Sztandarowy program społeczny PiS „Rodzina 500 plus” zmniejszył ubóstwo rodzin wielodzietnych. Przywódcą PiS jest Jarosław Kaczyński, który pełnił też funkcję premiera w latach 2006–2007, kiedy urząd prezydenta sprawował jego brat Lech Kaczyński (2005–2010). Kadencję Lecha Kaczyńskiego przerwał tragiczny wypadek samolotowy pod Smoleńskiem, 10 kwietnia 2010 roku, w którym zginął prezydent i wszyscy inni pasażerowie, łącznie 96 osób. W 2015 roku PiS zwyciężyło w wyborach parlamentarnych, uzyskując bezwzględną większość w Sejmie oraz Senacie. W tym samym roku wybory prezydenckie wygrał kandydat tej partii Andrzej Duda. Z tego środowiska wywodzą się premierzy Beata Szydło i Mateusz Morawiecki.

Sojusznikami Prawa i Sprawiedliwości są dwa nieduże ugrupowania prawicowe: **Porozumienie Jarosława Gowina** i **Solidarna Polska**. Porozumienie Jarosława Gowina jest klasycznym stronnictwem konserwatywno-liberalnym podkreślającym znaczenie mocnej gospodarki rynkowej. Solidarna Polska pod wodzą Zbigniewa Ziobry koncentruje się na hasłach „uzdrowienia państwa”. Natomiast Prawica Rzeczypospolitej, w przeciwieństwie do wymienionych wcześniej partii, zakończyła współpracę z PiS w 2016 roku. Konsekwentnie dąży do oparcia

prawa w Polsce na tradycyjnych przekonaniach i wartościach (przewodzi jej Krzysztof Kawęcki).

Platforma Obywatelska (PO) powstała w roku 2001 jako partia liberalna, kładąca szczególny nacisk na tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości i niechętnie odnosząca się do rozbudowywania funkcji socjalnych państwa. Z czasem partia zrezygnowała jednak z bardziej wyrazistych liberalnych postulatów gospodarczych, np. wprowadzenia podatku liniowego na poziomie 15%. Zdecydowanie opowiada się za ściślejszą integracją europejską, czyniąc rozmaite zastrzeżenia, wspiera niektóre postulaty lewicowe, takie jak np. dofinansowanie leczenia niepłodności metodą *in vitro*. Przywódcą PO przez wiele lat był jeden z założycieli partii Donald Tusk (premier w latach 2007–2014), po nim funkcję tę pełniła Ewa Kopacz (premier w latach 2014–2015). Od roku 2016 przywódcą PO jest Grzegorz Schetyna. Z szeregów tej partii wywodzi się także prezydent Bronisław Komorowski (2010–2015).

Ruch **Kukiz'15** jest ruchem społecznym skupionym wokół muzyka rockowego Pawła Kukiza. Lider ten chętnie podkreśla „programową bezprogramowość” ugrupowania i ogólny cel, jakim ma być „oddanie państwa obywatelom”. Prowadzić ma do tego wprowadzenie jednomandatowych okręgów wyborczych. W wyborach parlamentarnych w 2015 roku Ruch Kukiza wystartował jako Komitet Kukiz 15, a na jego listach znaleźli się m.in. działacze radykalnie prawicowego, wrogiemu Unii Europejskiej Ruchu Narodowego. Paweł Kukiz w swoich wypowiedziach łączy retorykę nacjonalistyczną z ekonomicznym liberalizmem.

.Nowoczesna

Nowoczesna to ugrupowanie utworzone wokół liberalnego ekonomisty Ryszarda Petru, a dziś kierowane przez Katarzynę Lubnauer. Gospodarczy program Nowoczesnej głosi obniżenie i uproszczenie podatków, likwidację przywilejów, którymi w Polsce cieszą się niektóre grupy społeczne, jak rolnicy, nauczyciele czy górnicy, a także zdecydowane wsparcie wszystkiego, co służy indywidualnej przedsiębiorczości. Nowoczesna zajmuje się przede wszystkim problematyką gospodarczą, ale także w sferze społecznej jest dość liberalna: wzywa między

innymi do usunięcia lekcji religii ze szkół oraz jest za swobodnym wyborem (pro choice, ang. „za wyborem”) w sprawie aborcji.

Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) jest ugrupowaniem centrowym o przedwojennym rodowodzie, od zawsze reprezentującym interesy wyborców wiejskich i małomiasteczkowych. Łączy konserwatyzm w sferze społecznej z umiarkowaną lewicowością w sferze gospodarki, popierając interwencjonizm państwowy. Nie zgadza się natomiast z lewicą w sprawach moralnych i obyczajowych, w których zajmuje stanowisko bardziej tradycjonalistyczne. Natomiast zdecydowanie występuje w obronie przywilejów rolniczych, np. finansowanego ze skarbu państwa specjalnego systemu emerytalnego. Liderem PSL jest od 2015 roku Władysław Kosiniak-Kamysz.

Po lewej stronie sceny politycznej najważniejszą partią pozostaje **Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)**. SLD jest ugrupowaniem socjaldemokratycznym, pozaparlamentarnym, opowiadającym się za dużą ingerencją państwa w procesy gospodarcze, progresywnym podatkiem dochodowym i rozbudowanymi programami socjalnymi. Broni też zasady neutralności światopoglądowej państwa, czyli rozdziału państwa od Kościoła, w tym wypowiedzenia konkordatu. W wyborach w 2015 roku, SLD startował w ramach koalicji ugrupowań lewicowych, która nie przekroczyła jednak progu wyborczego (dla koalicji to, przypomnijmy, aż 8% poparcia) w związku z czym lewica nie uzyskała żadnej reprezentacji w Sejmie. Ze środowiska SLD wywodzi się prezydent RP w latach 1995–2005 Aleksander Kwaśniewski. Liderem SLD od roku 2016 jest Włodzimierz Czarzasty.

Partia Razem jest partią młodej radykalnej lewicy, powiązaną z tzw. ruchami miejskimi. Działacze PR podkreślają konieczność budowy zupełnie nowej lewicy w Polsce – w szczególności odcięcia się od tradycji Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Głoszą idee tworzenia w Polsce państwa opiekuńczego na wzór skandynawski, domagają się wysokich podatków dla osób najlepiej zarabiających, są nastawieni feministycznie i ekologicznie. Partia Razem deklaruje, że nie chce mieć jednego przywódcy. Wśród jej liderów można wymienić Adriana Zandberga i Marcelinę Zawiszę.

Koalicja Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja (KORWiN) to ugrupowanie związane ściśle z osobą Janusza Korwin-Mikkego, publicyisty o radykalnie liberalnych poglądach gospodarczych. Partia opowiada się za likwidacją instytucji państwa opiekuńczego (np. publicznych szkół, szpitali czy systemu emerytalnego) i za pełną wolnością ekonomiczną. Jest partią eurosceptyczną, światopoglądowo tradycjonalistyczną – jej lider podkreśla niechęć do demokracji i przywiązanie do monarchizmu. KORWiN przed wyborami do Parlamentu UE zawarła porozumienie z Ruchem Narodowym. „Narodowcy mają program na poexit, a my mamy program ma rozwalenie Unii Europejskiej” – stwierdził Janusz Korwin-Mikke.

Teraz! to ugrupowanie centrowe i liberalno-demokratyczne, powstałe w 2018 roku. Jego liderzy, Ryszard Petru i Joanna Scheuring-Wielgus, zapowiedzieli udział w wyborach w 2019 roku. Teraz! jest skłonne startować samo w wyborach do Parlamentu Europejskiego, choć nie wyklucza także wariantu szerokiej koalicji, ale nie Koalicji Obywatelskiej, którą tworzą PO i Nowoczesna.

Na początku 2019 roku powstała nowa partia centrolewicowa i proeuropejska, **Wiosna**. Ugrupowanie to jest – jak na polskie standardy – bardzo liberalne obyczajowo. Chce legalizacji małżeństw osób tej samej płci, dopuszczenia przerywania ciąży do dwunastego tygodnia (decyzja miałaby należeć do kobiety) oraz finansowania in vitro. Opowiada się za rozdziałem państwa i Kościoła, żąda też wycofania lekcji religii ze szkół, a także opodatkowania Kościoła. W kwestiach gospodarczych Wiosna wydaje się być ugrupowaniem centrowym, choć wciąż wiele jest niewiadomych. Z jednej strony postuluje podniesienie płacy minimalnej do poziomu 60% średniej krajowej oraz podniesienie minimalnej emerytury, radykalną podwyżkę zarobków nauczycieli, a także rozszerzenie świadczeń dla rodzin z dziećmi z programu 500+ (postulaty lewicowe). Z drugiej strony zapowiada ograniczenie biurokracji w celu uzyskania oszczędności i ułatwienia życia przedsiębiorcom (postulaty wolnorynkowe). Do nowej lewicy spod znaku Zielonych zbliża ją program walki ze smogiem oraz zmianami klimatycznymi. Liderem ugrupowania jest Robert Biedroń, były prezydent Słupska.

Andrzej Waśkiewicz, *Spółeczeństwo znane ze słyszenia w: Przewodnik obywatelski. Wiedza o społeczeństwie w liceum i technikum – zakres podstawowy. Część 1, s. 115-116*

S Ł O W N I C Z E K O B Y W A T E L S K I

PARTIA POLITYCZNA – organizacja dążąca do zdobycia władzy i jej utrzymania w celu realizacji swojego programu. Partia, która wygrała wybory – samodzielnie lub w koalicji z innymi partiami – tworzy rząd, obsadza najważniejsze stanowiska i określa kierunki polityki w państwie.

SYSTEM PARTYJNY – mechanizm rywalizacji bądź współpracy partii politycznych uczestniczących w walce o zdobycie władzy i jej utrzymanie. Systemy partyjne najczęściej klasyfikuje się ze względu na liczbę partii obecnych na scenie politycznej w danym kraju. Wyróżniamy zatem system wielopartyjny, w którym działa wiele silnych partii, a władzę najczęściej zdobywa koalicja kilku z nich, i system dwupartyjny, w którym o władzę konkurują jedynie dwie partie, a zwycięstwo jednej z nich w wyborach jest równoznaczne z samodzielnym sprawowaniem rządów. System jednopartyjny jest z demokratycznego punktu widzenia anomalią – występuje w krajach totalitarnych, a czasem także autorytarnych.

W lekcji wykorzystano teksty opracowane przez Łukasza Pawłowskiego i Alicję Pacewicz.

Przewodnik obywatelski to podręcznik, z którego warto (się) uczyć!

Dodatkowe informacje i materiały znajdziesz na stronie internetowej:

<https://koss.ceo.org.pl/wos-do-liceum>